

BURNOUT SYNDROM OF THE RADIO TELEVISION OF SERBIA JOURNALISTS

SINDROM SAGOREVANJA NOVINARA RADIO TELEVIZIJE SRBIJE

Sanja Živković¹, prof.dr Srečko Devjak²

¹Fakultet organizacionih nauka u Beogradu sanja.zivkovic@rts.rs

²Fakultet za upravo u Ljubljani srečko.devjaka@fu-uni.lj.si

Sažetak – U radu se istražuje uticaj slike o sebi uslovljen realizacijom na stepen iscrpljenosti novinara Radio televizije Srbije, kao i zadovoljenje osnovnih ljudskih potreba. Istraživanje je bazirano na komparaciji rezultata upitnika novinara Radio televizije Srbije i novinari Slovenije. Prikupljene podatke obradio je „Institut za razvoj človeškov virov“ u Sloveniji. Podaci su sakupljeni putem internet strane www.burnout.si. Na stranici sajta se nalazi upitnik i uputstvo za ispunjavanje. Za potrebe ovog istraživanja upitnik je preveden sa slovenačkog na srpski jezik. Istraživanje pokazuje da su srpski novinari nešto iscrpljeniji od slovenačkih, iako obe grupe ispitanika spadaju u prvi razred trostepene skale. Srpski novinari u poređenju sa slovenačkim, prema ovim rezultatima imaju bolje zadovoljene potrebe, naročito potrebe za poštovanjem, intelektualne i čulne potrebe. Uzorak pokazuje da je slika o sebi slovenačkih novinara manje uslovljena radom, iako su im životna i radna okolina više opterećene. Zato kod njih preovlađuje wornout odnosno radna iscrpljenost. U uzorku srpskih novinara je ipak više kandidata za burnout odnosno za izgorelost, jer je njihovo samopoštovanje više uslovljeno radom.

Ključne reči: sagorevanje, iscrpljenost, slika o sebi, osnovne potrebe, novinari.

*Abstract – The paper explores the influence of image of yourself in the working conditions on the level of the Radio Television of Serbia journalists exhaustion and fulfilling the basic human needs, as well. The research was based on the comparison of the results from questionnaires done in the Radio Television of Serbia and Slovenian journalist. **Institut for human resources** in Slovenia analyzed the collected data, summoned through the web page www.burnout.si. The questionnaire and instructions for filling it can be found on the web page. For the purpose of this research, the questionnaire was translated from Slovenian into Serbian. The collected data shows that Serbian journalists are somewhat more exhausted than their Slovenian colleagues, although both groups of respondents fall into the first grade of the tree level scale. According to these results, needs of Serbian journalists are better met comparing to the ones of their Slovenian colleagues, especially the needs for respect, as well as intellectual and sensory ones. The sample shows that the image of yourself is less conditioned by work in Slovenia, although their working and living surrounding are more burdened. Therefore, worn-out working fatigue are prevailing there. However, in the sample containing Serbian journalists, there are more candidates for burnout syndrom because their self esteem is more conditioned by work.*

Key words: burnout, exhaustion, image of himself, basic needs, journalists.

1.UVOD

Cilj istraživanja je identifikacija iscrpljenosti novinara Radio televizije Srbije. Kao komparativna osnova upotrebljeni su rezultati identičnog istraživanja među novinarima u Sloveniji. U istraživanju je

učestvovao 61 novinar Informativnog programa Radio-televizije Srbije, koje je potom upoređeno sa rezultatima anketiranih novinara u Sloveniji. Istraživanja kažu da sagoreo čovek ima osrednju sliku o sebi koja je često uslovljena realizacijom. Moglo bi se reći da to znači da se čovek ceni toliko koliko je dobio spoljašnjih priznanja. Sagorelost odnosno „burnout“ najkraće se opisuje kao psihofizička ili čulna iscrpljenost. Istraživanjem se želelo doći do rezultata koji pokazuju da li slika o sebi uslovljena realizacijom utiče na stepen iscrpljenosti novinara u Radio-televizije Srbije. Potom su oni upoređeni sa rezultatima dobijenim anketiranjem novinara u Sloveniji. Istraživanjem se ispitivalo: iscrpljenost novinara Radio-televizije Srbije, uzročno posledična veza između srednjeg stepena iscrpljenosti i slike o sebi uslovljene realizacijom i stepen zadovoljenja osnovnih potreba.

2.METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA SAGOREVANJA NOVINARA MEDIJSKE KUĆE “RTS“

2.1.Upitnik sindroma adrenalne sagorelosti

Za potrebe istraživanja je korišćen upitnik sindroma adrenalne sagorelosti „Instituta za človeškim virov“ u Sloveniji. Tom upitniku je pridodat i upitnik SPS (SPS- storilnostno pogojena samopodoba), slike o sebi uslovljene realizacijom.

Upitnik sadrži ukupno 271 pitanje

Upitnik je preuzet sa sajta www.burnout.si

Upitnik daje pokazuje stanje iscrpljenosti i osećanje u poslednjih 12 meseci

Upitnik sadrži četiri grupe pitanja koji se odnose na telesne, emocionalne, znakove ponašanja i kognitivne znakove.

Merenje rezultata rada u javnom sektoru bazira se uglavnom na principima relativnosti, odnosno pravi se razlika između sličnih i istih grupa. Tako su po završetku anketiranja rezultati dve grupe novinara upoređeni. Može se reći da upitnik otkriva razlike između novinara RTS-a i novinara Slovenije. U anketiranju su učestvovali slovenački novinari na nacionalnom nivou, a srpski u Informativnom programu Radio televizije Srbije, najgledanijoj televiziji 2009. godine. Informativni program najviše učestvuje u programu medijskog javnog servisa Srbije. U 2009. godini za 45 odsto gledalaca Srbije, Dnevnik2 je bio osnovni izvor informacija. Novinarima je lično prosleđen upitnik putem E-maila, a potom su kontaktirani da bi se proverilo da li su ga ispunili ili su se sami javljali da obaveste da su to učinili. Ispitanici su uglavnom reagovali na broj pitanja. Neki smatraju da ih previše, pa su par puta odustajali, a neki su ipak brzo rešili test bez obzira na broj pitanja. Anketiranje je sprovedeno dok su još trajali godišnji odmori, odnosno u periodu od 27. Avgusta do 8. Septembra. Prikupljene podatke obradio je „Institut za človeškim virov u Sloveniji“. Podaci su prikupljeni putem internet www.burnout.si. Na stranici sajta se nalazi upitnik i uputstvo za ispunjavanje. Za potrebe ovog istraživanja upitnik je preveden sa slovenačkog na srpski jezik.

S obzirom na to da se sindrom sagorevanja ili burnout najkraće opisuje kao psihofizička ili čulna iscrpljenost, stanje dobrog zdravlja i polnih energetske rezerve nazvano je čilost. Kako se troši energija bilo fizička, kognitivna ili čulna nastupa stanje umora. Nakupljen umor posledica je slabog odmora i oporavka posle napora. Kandidat za sagorelost će prevideti upozoravajuće znakove svog organizma o prevelikom umoru povećavajući svoju aktivnost. Često je sindrom sagorelosti uslovljen slikom o sebi, koja obuhvata predstave, saznanja, misli, doživljavanja i vrednovanja sebe. Još u ranom detinjstvu slika o sebi se oblikuje kroz vaspitanje uslovljeno ljubaznošću. Npr. kada roditelji prihvataju svoje dete samo onda kada ispunjavaju očekivanja. Kada ona nisu ispunjena kažnjavano je uskraćivanjem ljubaznosti. Takav odgoj dovodi do zanemarivanja sopstvenih potreba zarad zadovoljenja potreba drugih, koja donose spoljašnja priznanja. To znači čovek se ceni toliko koliko je dobio spoljašnjih priznanja. Sagorele osobe najčešće imaju osrednju sliku o sebi. Sagorevanje se može razumeti i kada je uzaludan trud jer nema očekivanih dostignuća, što je sastavni deo samovrednovanja, kako bi se sačuvala stabilna slika o sebi. Rezultati obe skupine novinara odnosno obe države svrstavaju se u prvi razred trostepene skale: u prvi razred se svrstavaju rezultati srednjeg stepena izgorelosti od 0.3 do 1, u drugi od 1 do 2 i treći od 2 do 3. Međutim, prema obrađenim podacima srpski novinari su ipak iscrpljeniji od slovenačkih.

U prvom stepenu sagorevanja koji je nazvan *Isrpljenost* manje je znakova, zato se čoveku priviđa da je to privremeno stanje, što ga može navesti da ignoriše zdravlje i odmor. Karakterišu ga produktivna usmerenost, osećaj odgovornosti, anksioznost, utisak da je svima potreban i da svi zavise od njega. Više je znakova iscrpljenosti:

Fizički znakovi: hroničan umor koji ne prestaje po odmoru, bolovi i ujutro i uveče, napadi lupanja srca ili panični napadi lupanja srca, gastroenterološke teškoće i smetnje pri snu (nesanica).

Psihički znakovi: povećan rad, frustriranost, razočaranje u ljude, osećaj da su kontakti s ljudima naporni, razdražljivost, anksioznost, tuga, negiranje fizičkog i psihičkog umora, postavljanje tuđih potreba iznad sopstvenih. Najkarakterističniji spoljašnji znak je radoholizam.

U drugom stepenu izgorelosti koji nazvan *Umor* su karakteristični snažni osećaji zarobljenosti i nemoći da bi se bilo šta promenilo, simptomi preterane iscrpljenosti, osećaj krivice i slabljene slike o sebi. Raste broj znakova i njihova intenzivnost. Većina znakova se pojavljuje iz prvog stepena.

Fizički znakovi: trenutno ili trajno povećanje krvnog pritiska, bolovi, glavobolja, slabljenje imuniteta, alergije, kratokrajno iznenadno slabljenje psihofizičke energije, snažne smetnje u spavanju bilo da je reč o nesanicu ili preteranom spavanju.

Psihički znakovi: osećaj zarobljenosti te potreba za povlačenjem iz radnog i životnog okruženja, slabljenje slike o sebi, lako stupanje u bes, cinizam, grubost i okrutnost, nemogućnost kontrole čulnih potreba, osećaj krivice, smetnje u koncentraciji i pamćenju, otuđivanje od bližnjih i saradnika, otežano prepoznavanje laži i manipulacije, zanemarivanje sopstvenih potreba, suicidalne misli (bez priprema za ubistvo). Za spoljašnje znakove u ovom stepenu karakteristični su promena radnog i životnog okruženja, izbegavanje socijalnih kontakata.

U trećem stepenu izgorelosti, *Adrenalna sagorelost* traje nekoliko meseci, posledice traju u proseku od dve do četiri godine, a ponekad su trajne. Osim intenzivnije fizičke i psihičke simptomatike iz nižih razreda postoji još karakteristika.

Fizički znakovi: krajnje slabljenje fizičke energije, onemogućeno ili krajnje otežano održavanje budnosti, bolovi u mišićima, intenzivni znakovi osetljivosti i iscrpljenosti, infarkt, moždani udar, akutne gastroenterološke smetnje.

Psihički znakovi: depresija, nemoć odlučivanja ili planiranja, gubitak osećaja o vremenu, napadi besa, gubljenje kontrole, smisla i osećaja važnosti, pad koncentracije, gubljenje misaonog toka, ranjivost, osećaj nezaštićenosti, snažan bes i cinizam, moguć pokušaj samoubistva. Spoljašnji znakovi podrazumevaju napuštanje svih aktivnosti i prekidanje socijalnih kontakata.

2.2. Identifikacija uzroka sagorelosti

Najčešće se čuje da je uzrok sagorelosti hronični stres. Ako bi to bio jedini uzrok onda bi u jednako opterećenim uslovima izgorela većina ljudi, a to se naravno ne dogodi. Tri grupe uzroka utiču na nastanak izgorelosti: društveno i psihološko (radno i životno) okruženje i lične karakteristike[6]. Prve dve grupe su spoljašnji, a treća grupa su unutrašnji uticaji.

Društveno okruženje karakteriše poslednjih nekoliko desetina godina prelazak industrijskog u postindustrijsko doba. Veruje se da je tranzicija donela i krizu vrednosnog sistema. Pozitivno psihološko okruženje zahteva recipročnost između ulaganja u odnose s ljudima i stepena zadovoljenja potreba u tim odnosima. U svaki odnos ulaže se određeni deo energije, a najviše ide u odnose s ljudima i rad. U zamenu se očekuje da budu ulaganja vraćena, a da ti odnosi zadovolje donekle osnovne potrebe.

U psihološko okruženje na radnom mestu se ubrajaju: radna opterećenost, kontrola nad radom nagrađivanje urađenog posla, radna grupa odnosno kolektiv, komunikacijski kanali, pravičnost, vrednovanje, pre svega odnosi u preduzeću i društvenim okruženjem. Psihohloško okruženje

življenja može biti i dugotrajno opterećenje kao što je npr. egocentrični i manipulativni životni partner, ili zahtevni roditelji, itd. Lične karakteristike takođe utiču na „burnout“, pa je skoro pravilo da je sagorevanje izraženo kod najsposobnijih i najučinkovitijih, onih koji su bili uspešniji od proseka.

2.3. Hijerarhija potreba

Teorija hijerarhije potreba i motiva polazi od stanovišta da su ljudske potrebe osnovni faktor motivacije. Između tvoraca, odnosno pristalica i sledbenika ove teorije postoje različita mišljenja o tim potrebama, njihovom značaju i uticaju na radnu motivaciju. Najznačajnija, najpoznatija najprihvaćenija među njima je Maslovljeva teorija hijerarhija potreba[3]. Maslov smatra da se u čoveku skriva veliki broj potreba, koje se mogu svrstati u pet primarnih grupa ili kategorija u zavisnosti od njihove prirode, značaja i redosleda njihovog zadovoljenja.

Maslov smatra da prvu grupu potreba čine fiziološke potrebe. To su osnovne, primarne i najznačajnije čovekove potrebe. Bez njihovog zadovoljavanja čovek ne bi mogao da živi, jer bi se dovelo u pitanje njegov biološki opstanak. U najznačajnije fiziološke potrebe ubrajaju se: potreba za hranom, vazduhom, vodom i toplotom, potreba za snom, stanovanjem, odećom i slično.

Drugu grupu potreba čine potrebe za sigurnošću. Po zadovoljenju fizioloških potreba čovek teži da obezbedi sigurnost na poslu, porodici, na ulici i društvu u celini. Njemu je stalo do sigurnog zaposlenja i stabilnog radnog odnosa, do dobre i redovne plate, do zadovoljavajućeg statusa u društvu i na poslu, do ugleda, lične bezbednosti i bezbednosti članova porodice, zaštite fizičkog i moralnog integriteta.

U treću grupu svrstane su društvene potrebe. Pod društvenim ili socijalnim potrebama podrazumevaju se potrebe za komuniciranjem, potrebe za pripadanjem grupama, potrebe za prihvatanjem od drugih, ljubavlju i druge.

Četvrtu grupu potreba čine ego potrebe. One se dele na unutrašnje i spoljašnje potrebe. Unutrašnje ili interne ego potrebe su čovekove potrebe za samopoštovanjem, samopouzdanjem i integritetom. U pitanju je vrednovanje samog sebe, nezavisno od vrednovanja drugih. Na drugoj strani spoljašnje ili eksterne ego potrebe proističu iz čovekove težnje da ga drugi cene i poštuju. Reč je o potrebi za priznanjem i pažnjom okoline i za izvesnom reputacijom.

U poslednju petu grupu svrstane su potrebe za samopotvrđivanjem. Zbog svoje prirode, drugačije se zovu potrebe za samoaktuelizacijom ili potrebe sa samorealizacijom. Njihova suština se svodi na mogućnost ispoljavanja, potvrđivanja i dokazivanja svoje ličnosti i njenih kvaliteta, vrednosti, vrlina, sposobnosti i potencijala. Potrebe za samopotvrđivanjem podrazumevaju potrebe za stvaralaštvom, kreativnim radom, potrebe za razvojem, napredovanjem i potrebe za unutrašnjim mirom i unutrašnjom ispunjenošću. Radi se o potrebama koje proističu iz čovekove težnje da se razvija kao slobodna i autonomna ličnost.

Navedene potrebe se nalaze u posebnom hijerarhijskom odnosu. Maslov ih je svrstao u dve grupe: u potrebe nižeg reda u koje spadaju fiziološke potrebe, potrebe za sigurnošću i potrebe višeg reda u koje spadaju društvene potrebe, ego potrebe i potrebe za samopotvrđivanjem.

Uprkos izvesnoj logičnosti i ubedljivosti Maslovljevih stavova i zaključaka, empirijska istraživanja ih nisu u potpunosti potvrdila. Ispostavilo se da je grupisanje pojedinih faktora adekvatno Maslovljevom grupisanju potreba, gotovo nemoguće izvesti do kraja. Osim toga pokazalo se da je Maslovljevo grupisanje relativno, jer se mnoge međusobno prepliću, dodiruju i prožimaju[2]. I pored osporavanja Maslovljeva teorija je zadovoljila veliki broj pristalica inicirajući brojna istraživanja. Tako teorija samopredeljenja pretpostavlja da imamo osnovne ljudske potrebe po nezavisnosti, kompetentnosti i povezanosti sa drugim ljudima[1]. Njihovo zadovoljenje bilo bi povezano s uspešnim pojedincom.

Sheldon, Elliot, Kim i Kasser razvilil su upitnik o 10 osnovnih potreba[5]:

1. Autonomija-nezavisnost, osećaj da ste u svojim akcijama sposobni i učinkoviti, a ne da su spoljašnje sile i pritisci uzroci vašeg znanja.

2. Kompetentnost-osećaj da ste u svojim akcijama sposobni, a ne da ste nekompetentni i neučinkoviti.
3. Novac-raskoš, utisak da imate dovoljno novca da kupite lako stvari koje želite.
4. Užitak-da imate mnogo užitaka i radosti u mnogim stvarima, da nemate utisak pomanjkanja draži.
5. Ugled-uticaj, utisak da vas žele, da imate uticaj na druge, da ste osoba čije se mišljenje ceni, a ne da ne zanima nikoga.
6. Povezanost-pripadnost, utisak da ste u stalnom bliskom odnosu s ljudima, koji žele da budu s vama, a ne da ste usamljeni i da vas ne žele.
7. Fizičke potrebe-osećaj da je vaše telo zdravo i negovano, ne da ste van forme i nezdravi.
8. Nadzor- sigurnost, osećaj kontrole nad životom, a ne osećaj ugroženosti u ličnom okruženju.
9. Samo poštovanje-osećaj da ste dragocena osoba, a ne da imate osećaj manje vrednosti.
10. Samoaktualizacija-da razvijete svoje najbolje potencijale i da u življenju vidite smisao ne da stagnirate i da život nema smisla.

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

3.1. Slika o sebi uslovljena realizacijom

U istraživanju je učestvovao 61 novinar Informativnog programa Radio televizije Srbije. Ispitanici su pokazali da postoji pozitivna veza između srednjeg stepan iscrpljenosti (SSI) i slike o sebi uslovljene realizacijom (SPS), što znači da je sa višim stepenom SPS-a viši i stepen iscrpljenosti.

Primećeno je da je kod srpskih novinara da uslovljenost viša. Slika o sebi uslovljena realizacijom (SPS) je povezana s razlikama stepena sagorevanja unutar skupine, međutim SPS ne utiče i na razlike u srednjem stepenu iscrpljenosti kod te dve grupe ispitanih novinara, mada bi se možda očekivalo drugačije. Podaci koje je obradio „Institut za človeškim virov“ pokazuju da se slika o sebi uslovljena realizacijom kod dve grupe ispitanika u Srbiji i Sloveniji razlikuju (M=2,7705 kod srpskih novinara, a kod slovenačkih M=1,8563).

Tabela 1: *slika o sebi uslovljena realizacijom*

ispitanici		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Slika o sebi uslovljena realizacijom	novinari srbija	61	2,7705	,87581	,11214
	novinari slovenija	87	1,8563	1,03193	,11063

Manje opterećenje radne i životne okoline odnosno bolja zadovoljenost osnovnih potreba utiče na to da takođe produktivno uslovljena slika o sebi ređe vodi u radoholozam i posledično sagorevanje.

3.2. Prosečno zadovoljenje potreba

Prosečno zadovoljenje potreba slovenačkih novinara je nešto manje (M=3,0316) u odnosu na srpske novinare (M=3,5410).

Tabela 2: *prosečna zadovoljenost potreba srpskih i slovenačkih novinara*

ispitanici		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
ZADOVOLJENOST POTREBA	novinarji srbija	61	3,5410	,65579	,08397
	novinarji slovenija	87	3,0316	,75005	,0804

Srpski novinari prema ovim rezultatima imaju bolje zadovoljene potrebe, naročito potrebe za poštovanjem (M=3,75), intelektualne (M=3,89) i čulne potrebe (M=3,72).

Tabela 3: *stepen zadovoljenja osnovnih potreba slovenačkih i srpskih novinara*

	ispitanici	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Materijalne potrebe	novinar srbija	61	3,10	,961	,123
	Novinari	87	3,08	,879	,094
Telesne potrebe	novinar srbija	61	3,61	,988	,126
	Novinari	87	2,99	1,040	,111
Potreba za sigurnošću	novinar srbija	61	3,25	1,027	,132
	Novinari	87	2,98	1,181	,127
Čustvene potrebe	novinar srbija	61	3,72	,985	,126
	Novinari	87	3,10	1,012	,108
Socijalne potrebe	novinar srbija	61	3,64	,895	,115
	Novinari	87	3,07	1,139	,122
Potreba za poštovanjem	novinar srbija	61	3,75	,943	,121
	Novinari	87	3,34	,986	,106
Intelektualne potrebe	novinar srbija	61	3,89	,798	,102
	Novinari	87	2,85	1,095	,117
Potreba za ličnim rastom i usavršavanjem	novinar srbija	61	3,38	,916	,117
	Novinari	87	2,84	1,088	,117

Takođe se može primetiti da su i ostale potrebe bolje zadovoljene, iako je možda razlika u zadovoljenju tih potreba mala. Razlike između grupa, slovenačkih i srpskih novinara je pre svega posledica okolnosti življenja i rada.

3.3. Sprečavanje sagorelosti

S obzirom na to da se ne može uticati, bar ne neposredno i kratkoročno na društveno ekonomsku okolinu, lakše će se uticati na psihološko okruženje življenja. Koraci za sprečavanje sagorelosti:

- Proveravanje stepena sagorevanja. Potrebno je na vreme prepoznati znakove sagorevanja, koji mogu biti fizički, čulni i psihički.
- Proveravanje okruženja, koji mogu takođe biti uzroci za sagorevanje. U sledećem koraku treba proveriti okruženje življenja i rizična područja za sagorevanje.
- Proveravanje ličnih znakova i vrednosti koji mogu biti uzrok sagorevanja. Među njima su depresivnost i anksioznost, čulna ranjivost, savesnost i odgovornost, te niža sposobnost ostvarenja. Najveći rizik predstavlja slika o sebi uslovljena realizacijom. Stvorena slika o sebi je dugotrajno delovanje i zahteva suočavanje sa proteklim iskušenjima, zato je tu potrebna pomoć psihoterapeuta.
- Podela aktivnosti na one koje iscrpljuju i tište, i one koje vraćaju energiju. Svoje aktivnosti podelite na dva spiska: One koje iscrpljuju i one koje vraćaju energiju. Potom uravnotežite spiskove, znači smanjite one aktivnosti koje vas opterećuju, a povećajte one koje vas rastrećeju. Nije dovoljno da se samo odlučimo na to, već je potrebno i istrajati na tome[4].
- Praktikovanje dovoljno velike količine sna. Čoveku sa većim naporom potrebno je više sna.

Rekreacija može doprineti odmoru, ali ipak ne može nadomestiti san.

- Postavljanje granica i realnih ciljeva. Naučite reći “ne”. Niko nam neće reći kako reći “ne” i zašto nam je to tako teško ili skoro nemoguće. Prvi korak ka tome je postavljanje realnih ciljeva.
- Prepoznavanje i nagrađivanje sopstvenih rezultata, jer ako ne budemo znali sami pohvaliti svoj rad, bićemo zavisni da to učini neko drugi.

ZAKLJUČAK

Na osnovu rezultata istraživanja može se zaključiti da se rezultati slovenačkih i srpskih novinara u nekim segmentima ne razlikuju mnogo, ali ipak veću iscrpljenost pokazuju novinari iz Srbije. Rezultati obe grupe novinara svrstavaju se u prvi razred iscrpljenosti trostepene skale. Međutim, potvrđeno je da su srpski novinari ipak nešto iscrpljeniji od slovenačkih. Grupa ispitanika pokazala je da postoji pozitivna korelacija između srednjeg stepena iscrpljenosti (SSI) i slike o sebi uslovljene realizacijom (SPS), što znači da sa višim stepenom SPS-a viši je i stepen iscrpljenosti. Kada se rezultati slike o sebi uslovljene realizacijom slovenačkih i srpskih novinara uporede primetno je da je kod srpskih novinara ta uslovljenost viša. Slika o sebi uslovljena realizacijom je povezana sa razlikama stepena sagorevanja unutar grupe. Međutim, SPS ne utiče na razlike u srednjem stepenu iscrpljenosti između te dve skupine, mada bi se možda očekivalo obrnuto. Takođe se i kod zadovoljenosti potreba vidi razlika. Naime, srpski novinari prema ovim rezultatima imaju bolje zadovoljene potrebe, naročito potrebe za poštovanjem, intelektualne i čulne potrebe. Prosečno zadovoljenje potreba kod slovenačkih novinara nešto je manje ($M=3,0316$) u odnosu na srpske novinare ($M=3,5410$). Razlika u zadovoljenju osnovnih potreba između dve grupe novinara iz Srbije i Slovenije pre svega je posledica radne i životne okoline. Srpski novinari prema ovim rezultatima imaju bolje zadovoljene potrebe za poštovanjem ($M=3,75$), intelektualne ($M=3,89$) i čulne potrebe ($M=3,72$). Manje opterećenje radnog i životnog okruženja, odnosno bolja zadovoljenost osnovnih potreba utiče na to da slika o sebi uslovljena realizacijom ređe vodi u radoholizam i posledično sagorevanje. Slika o sebi obuhvata predstave, doživljavanje i vrednovanja sebe. Sagoreo čovek ima osrednju sliku o sebi, koja je često uslovljena. To znači čovek se ceni toliko koliko je dosegao i koliko je dobio za to spoljašnjih priznanja. Kada su u pitanju razlike u rezultatima koje je pokazao upitnik treba uzeti u obzir i nacionalne kulture dveju država u kojima su rađena istraživanja, koje su najverovatnije uzrok različitih rezultata. Uzorak pokazuje da je slika o sebi slovenačkih novinara manje uslovljena radom, a njihova životna i radna okolina su više opterećene. Zato kod njih preovlađuje *wornout* odnosno radna iscrpljenost. U uzorku srpskih novinara ipak je više kandidata za *burnout* odnosno za sagorelost, jer je njihovo samopoštovanje više uslovljeno radom, a okolina verovatno dozvoljava veće čulne potvrde. Šire istraživanje koje bi obuhvatilo i druge organizacione jedinice, dalo bi jasniju sliku o sindromu sagorelosti u poslovnom sistemu. Prikupljene podatke obradio je “Institut za človeškim virov” u Sloveniji. Podaci su sakupljeni putem internet strane www.burnout.si. Na stranici sajta se nalazi upitnik i uputstvo za ispunjavanje. Za potrebe ovog istraživanja upitnik je preveden sa slovenačkog na srpski jezik.

LITERATURA

- [1]Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- [2] Kulić. Ž., “Ljudski resursi sa organizacionim ponašanjem”, Beograd, 2003
- [3] Maslow, A. (1954). *Motivation and personality*. New York.
- [4] Pšeničny A., univ. dipl.psih., u radu Zadovoljenost ljudskih potreba in zadovoljstvo z življenjem, Ljubljana 2006
- [5]Sheldon, K. M., Elliot, A. J., Kim, Y., and Kasser, T. (2001). What is satisfying about satisfying events? Testing 10 candidate psychological needs. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80, 325–339.
- [6] Inštitut za razvoj človeškim virov <http://burnout.si>
- [7]www.rts.rs/cipa

